

Durmuş Hocaođlu

Ya Şimdi, Ya Hiçbir Zaman

Yeniçađ., “Analiz” ., 07 Ađustos 2006, Pazartesi., s.08
“Analiz” Sıra No: 427; 2006-089; Ađustos -02

YENIÇAG

NOT: Bu yazım *Yeniçađ*’ın web sitesinde, gönderilen metin tam olarak yayınlanmış, fakat matbû metinde, anlamı karıştıracak şekilde bir bölüm çıkarılmış, buna mukabil, çıkarılan bu bölümde bulunan dipnot, bu defa iptal edilmesi gerektiği hâlde metne konmuştur. Bu dosyada, yazının basılı metni değil, orijinal tam metni verilmiştir.

Mackinder, İngiliz Kraliyet Cođrafya Cemiyeti’nin (Royal Geographical Society) Londra’da 25 Ocak 1904’de yapılan toplantısında Alfred Thayer Mahan’ın, dünya hâkimiyetine giden yolun deniz gücü olduğu tezini savunan, 1890 tarihli *Tarihin Akışı Üzerinde Deniz Gücünün Etkisi, 1660-1783* (*The Influence of Sea Power Upon History, 1660-1783*) adlı eserine nazîre edercesine takdîm ettiği, bütün kara strateji anlayışını tepeden tırnağa değiştiren, dünya hâkimiyetine giden yolun tam aksine, kara gücü ve kara hâkimiyeti olduğunu ileri süren, hepi-topu yirmidört daktilo sayfalık — baskı metni onyediyedi sayfa — hacminde bu kısa ve yoğun makalesi ve bilâhare 1919’da yayınladığı “*Demokratik İdealler ve Gerçek*” (*Democratic Ideals and Reality*) adlı kitabında geliştirdiği tezi ile, Orta-Asya, Sibirya, Doğu Avrupa ve İran’ı kapsayan, denizden ve deniz güçlerinin kontrolünden uzak, Mihver Bölge (Pivot Area) adını verdiği bu bölgenin merkezine de Kalpgâh (Heartland) adını vermiş ve bu bölgeye hükmetmenin, dünyaya hükmetmenin yolunu açacağını ileri sürmüş ve bunu da ilgili çevrelere kabûl ettirmiştir. Öyle ki, Karl Haushofer’in telkinleri sonucunda Hitler de II. Harp’te hemen-hemen bütün stratejisini, Doğu Avrupa’dan başlayarak Asya’nın bütün kuzeyini kapsayan ve güneyinde İran üzerinden sıcak denizlerle irtibat kuran bu bölgeyi ele geçirme üzerine binâ etmiştir.

Mackinder’in strateji tezinde, merkezinde Kalpgâh’ın bulunduğu Mihver Bölge, iç-içe geçen iki büyük Hilâl (Crescent) kuşağı ile kuşatılmıştır: İlk kuşak olan İç Hilâl (Inner Crescent), Çin, Güney-Asya, Hind-i Çinî, Hindistan, Orta ve Batı Avrupa’dan; ikinci kuşak olan Dış Hilâl (Outer Crescent) ise, Amerika, Avustralya ve Afrika’dan müteşekkildir.

Mackinder’in bu tezi,o vakitten beri de esas olarak pek fazla değişmemiş olup, küresel kara stratejisinin omurgasını oluşturmaya devam etmektedir. Bilhassa Soğuk Harb’in hitâma ermesinden sonra, Orta-Asya’nın muazzam enerji kaynaklarının da kabarttığı iştihâ sonucunda yeniden merkeze oturmuş bulunmaktadır.

Gerçekten de, öyle anlaşılmaktadır ki, Amerika’nın Őu ândaki asıl stratejisi de bu mıntıkayı irâdesine râmetmek şeklinde tecellî etmektedir. Nitekim, pek yakın bir vakitte, Mackinder’in adı geçen makalesinin yayınlanışının yüzüncü yılı münâsebetiyle

bir kısa makale kaleme alan P. Kennedy[*], gayet net bir biçimde bu fikri savunmakta ve şunları söylemektedir:

“20. yüzyılın geri kalanı Mackinder’ın tezini doğruladı. İki dünya savaşı, yazarın ‘içkenar hilal’ (Rimlands) dediği, Asya’nın ‘kalp sahasının’ hemen dışında kalan ve Doğu Avrupa’dan başlayıp Himalayalar ve ötesine kadar uzanan kuşağın kontrolünü ele geçirmek için yapılan mücadelelerdi. Bu bölgenin Soğuk Savaş sırasında Sovyetler’in egemenliğinde olması pek çok Amerikalı jeopolitikçinin (Nicholas Spykman gibi) Mackinder’in teorilerini hatırlamasına yol açtı. ABD askeri gücünün son dönemde Afganistan’a ve çeşitli Orta Asya cumhuriyetlerine yansımaları, bu hipoteze duyulan ilgiyi alevlendirdi.”

Şüphesiz Amerika’nın bu güzergâh üzerine strateji kurmasında, Asya’nın üç büyük gücü olan Rusya, Çin ve Hindistan’ın tam ortasına bir kama gibi girerek her üçünü birden kontrol edebilme ve baskı altında tutabilme endîşesi de yatmaktadır. İşte bu sâikler ile Amerika, tarihin altın bir tepsi içinde sunduğu Tek Kutuplu Dünya’nın rekabetsiz ortamında adetâ “ya şimdi, ya hiçbir zaman” dercesine harekete geçmiştir. Filhakîka, “ya şimdi, ya hiçbir zaman”; çünkü bu devranın hep böyle sür-git devam etmesi beklenemez; yirmi sene sonrası, çok geç bir vakit demektir: Yükselen Çin ve Hindistan’a kendisini toparlayabilmiş Rusya’nın ilâve edilmesi bu mıntıkanın ilelebed elden kaçması demek olacağı gibi, şâyet büyük projesi başarıya ulaşacak olursa, bir Avrupa Birleşik Devletleri’ne dönüşecek olan ve bu durumda büyük iktisâdî gücünün yanında büyük bir askerî güç de olması beklenen Avrupa Birliği’nin de Amerika’nın önünü kesmesi mukadder olacaktır ki bu açıkça, Amerika’nın bütün büyüklük projelerinin kadükleşmesi, “American Reich”ının doğmadan ölmesi demektir. O hâlde: “Ya şimdi, ya hiçbir zaman”. Amerika, küresel çapta büyüklüğünün zirvesine ulaşmak için buna adetâ mahkûmdur; çünkü büyümediği takdirde ise küçülmeye mahkûm olacağını iyi bilmektedir zâhir.

Evet: “Ya şimdi, ya hiçbir zaman”.

[*] Paul Kennedy., “The Pivot of History”, *The Guardian International.*, 19.06.2004, Türkçe Çeviri: “Amerika’nın Bir Görevi Var”., *Radikal.*, 25.06.2004

